

Posudek oponenta bakalářské práce Jitky Houskové:

Vliv zkušenosti práce dobrovolníka s mentálně postiženým v programu Akce Pontony občanského sdružení Máme otevřeno? na dobrovolnickovy postoje týkající se mentálně postižených osob

Když evoluce vytříbila lidskou bytost, lidé sami na sobě za nejcennější evoluční úspěch začali považovat rozum. Na rozum či bystrost myslí jsou lidé velice citliví, bedlivě střeží jejich kvalitu, jež je mimoděk měřítkem mnoha hodnot. Všechny další vlastnosti a znaky člověka umíme jaksi zrelativizovat, dokonce od nich dokážeme odhlédnout - člověk zůstává člověkem, i když mu chybí zdraví, krása nebo třeba šikovnost. Avšak rozum je hodnota absolutní a lidé, kteří k dosažení této pomyslné úrovně mají daleko, jsou v lidské společnosti opomíjeni, mnohdy i zavrženi.

Proti tvrdosti evolučního výběru ale působí síla soucitu, jež koriguje křivdy, které se dostávají slabým. Lidé, kteří tímto citem disponují, jej mohou dnes uplatnit formou pomoci a služby jako dobrovolní pracovníci v různých občanských sdruženích.

Už z názvu dané bakalářské práce je jasné, že autorka Jitka Housková využívá prostředí o.s. Máme otevřeno? a program nesoucí název Pontony, symbolizující umožnění přechodu z břehu na břeh v prostoru, kde by přechod bez pomoci možný nebyl. Cílem práce je zjistit, jak zkušenost dobrovolního pracovníka v programu Pontony ovlivňuje jeho postoj k osobám s mentálním postižením. Práce je tvořena standardně dvěma částmi. V první části (37 stran) je teoreticky zpracováno téma dobrovolnictví a představeno o.s. Máme otevřeno?. Následuje zpracování fenoménu mentálního postižení, a nakonec se vrací k dobrovolníkovi, neboť v této práci je to on, o jehož hodnoty a postoje jde. Praktická část (25 stran) obnáší popis výzkumu, interpretaci výsledků zkoumání a závěrečnou diskusi. Diplomka je doplněna seznamem studované literatury o 39 položkách, z toho čtyř cizojazyčných.

Autorka uchopila mentální postižení ze dvou stran. Nejprve poměrně stručně mentální postižení teoreticky: vznik, organické souvislosti, klasifikace, osobnostní zvláštnosti, a pak obšírněji v kapitole Společnost versus postižení. Zde zdůrazňuje interferenci obou, a to s použitím knih autorů především Syřišťové a Goffmana.

Autorka předpokládá, že dobrovolníci, předtím než začali pracovat s mentálně postiženými lidmi, měli pravděpodobně postoj k této problematice podobný jako většinová intaktní populace, ale že díky tomu, že měli možnost se s problematikou blíže seznámit a porozumět jí, i jejich postoje se tím změnily. Aby mohla být pojednána tato změna, věnovala autorka poměrně obsáhlou kapitolu postojům a hodnotám. Postoje vytvářejí předpoklady chování, jsou formovány hodnotami, ty jsou zase dány osobní zkušeností, ale i společností a kulturou za účasti emotivní složky jedince. Důležité zde je zjištění, že hodnoty a s tím i postoje jsou pružné a hlavně tvarují se za aktivní účasti jednajícího.

Kapitolou s přehledem a popisem několika výzkumů v této oblasti provedených přechází do části druhé – experimentální. Výzkum je uveden uceleným popisem výzkumné metody, autorka vhodně využila teorii ke

kvalitativnímu výzkumu. Formulovaný výzkumný problém, čímž je předpoklad, že postoj po určitém čase, který prožil respondent se svým klientem, se určitým směrem modifikuje. Vždyť přece motivace k práci je posilována potřebou sebeaktualizace a postoje k objektu „se vyvíjejí s tím, jak se postupně s objektem seznamujeme“ (cituji autorku na str. 28). K výzkumu je užít polostrukturovaný rozhovor s deseti respondenty se sedmi otázkovými okruhy. Rozhovory v délce 15 – 25 minut byly nahrány a přepsány. Hlavní proud výpovědí respondentů se nese v duchu, který potvrzuje hypotézu výzkumu, určité odchylky autorka analyzuje a hledá příčinu. Díky rozhovorům čtenář mohl nahlédnout do jedné dimenze dobrovolnickovy osobnosti, jež je nelépe charakterizována odpovědí jedné respondentky, která zní: „Vážím si svých možností, které mám díky tomu, že jsem zdravá. Nikdy jsem si tolik neuvědomovala, kolika věcí se musí mentálně postižení vzdát. Chtěla bych jim to nějak vynahradit.“

Chtěla bych vytknout jen několik drobných věcí:

- Kapitola Postoje a hodnoty obsahuje i náznak polemiky (na str. 28) se stanovisky některých autorů, že jde o věc vrozenou. Podle mého mínění je tento krátký kousek textu nadbytečný, teorie je zde představena velice útržkovitě a asi i zkresleně, takže polemika se vlastně na ničem nezakládá.

- V textu je několikrát zdůrazněno až příliš opatrné úsilí o to, aby autorčiny vlastní zkušenost z činnosti v Pontonech neovlivnily výpovědi respondentů. To je jistě v zájmu objektivitu výzkumu správné. Ovšem v konečném výsledku je škoda, že reflexi vývoje svého postoje autorka explicitně neuvádí. Čtenář přece mezi řádky čte i to, že interpretace výsledků je ovlivněna autorčinou zkušeností.

- Pro lepší porozumění situaci dobrovolníka postrádám alespoň zběžnou informaci o tom, jaký je klient programu Pontony.

- Ne zcela správně autorka používá citační pravidlo. Mezi uvedenými citovanými a parafrázovanými autory jde z velké části o sekundární citace a ty by měly být vždy označeny, například tímto způsobem: (C.R.Rogers, 1958. In Syřišťová 1972).

- Co se týká stylistické podoby, je práce téměř bezchybná, takže komentuji jen to, že křestní jméno Goffmana je Erwing, nikoliv Irving (str. 34), a název by stálo za to upravit, neboť slovo postoj si žádá spojení s předložkou *k* nebo *vůči*, ale ne postoje *týkající se*.

- A nakonec otázka: na str. 33 se píše o B-úrovni. Mohu z toho usoudit, že podle Maslowa je písmenem B označena úroveň vyšších cílů, a tedy nižší cíle jsou označeny písmenem A? Anebo je tajemství v něčem jiném?

Bakalářská práce drží pohromadě logickým vztahem obou jejích částí, v práci s literaturou autorka ukázala rešeršní a interpretační schopnost, a ve výzkumné části autorka předvedla, že hlavní úspěch experimentu spočívá v jeho důkladném promyšlení a přípravě. Práce je hodná obhajoby a navrhuji hodnotit ji známkou dvě.